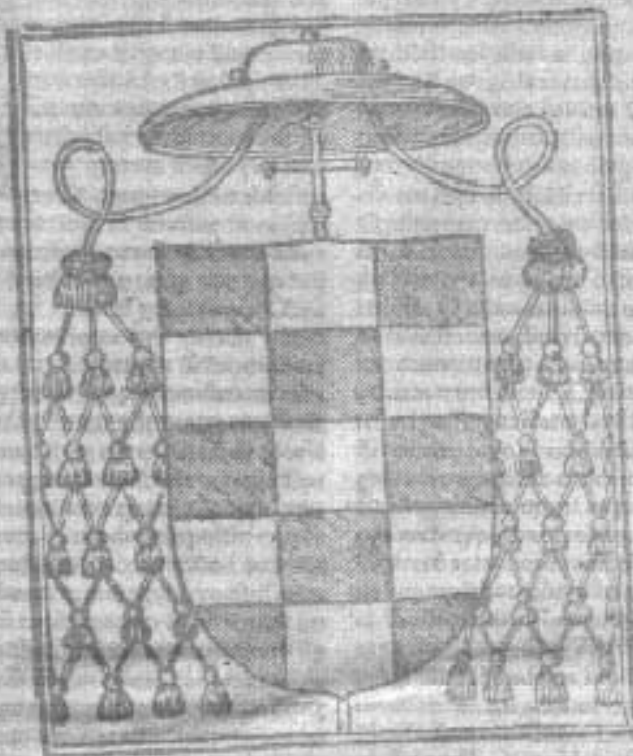

Daec tibi pentadecas tetragonon respicit illud
Hospitium petri z pauli ter quinq3 dierum.
Namq3 instrumētum vetus hebdoas innuit: octo
Lex noua signatur. ter quinq3 recepat vtrunq3.

Vetus testamentū multiplici lingua nūc
primo impressum. Et imprimis
Pentateuchus Hebraico Gre-
co atq3 Chaldaico idioma-
te. Adiuicta unicuiq3 sua
latina interpreta-
tione.

Ad sanctissimum ac clemētissimum dominum

nostrum, D. Leonem Decimum diuina providentia Pontificem Maximum Reuerendissimi in Christo patris ac dñi, D. F. Francisci Sinenii de Cisneros Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ tituli, S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis Hispaniæ Archiepiscopi, Toletani ac regnorū Castellæ Archicæcellarij &c. in libros veteris ac noui testamēti multiplici lingua impressos.

Prologus.

Alta sunt beatissimè

Pater: quæ ad excudendas impressorij formis originales sacræ scripturæ linguas nos in citari. Atq; hæc imprimis.

Quæ cum vniuersisq; idiomatis suæ sint verborum proprietates: quarum totam vim non possit quantumlibet absoluta

traductio profusè exprimere: tum id maxime in ea lingua accidit: per quam os domini locutum est. Cuius littera quæ ex se mortua sit & uelut caro: quæ non proleat quicquid (Nam spiritus est qui uiuificat) quia tamen Christus uerborum figuris uelut intra eius uerum manet inclusus: nõ dubium: quid tam admiranda sit secretitate repleta: tam exuberanti mysteriorū copia cumulata: ut cum plena semper sit & redundans: flumina de ventre eius fluat aquæ uiuæ: unde hi quibus datum est reuelata facie gloriæ eius speculari: ut in eadē imaginem transformentur: possunt assidue haurire mira diuinitatis eius arcana. Quippe cum nulla dictio nulla litterarum conexio esse possit: ex qua non emergant & uelut pullulent reconditissimi cœlestis sapientiæ sensus. Ex quibus cum non possit eruditissimus quisq; interpret nisi unicum explicare: necesse est ut post interpretationem maneat adhuc scriptura grauidā: variisq; ac sublimibus intelligentiis plena: quæ nequeant aliunde quæ ex ipso archetypæ linguæ fonte cognosci. Accedit: quod ubiqueq; latinorum codicum uarietas est: aut deprauatæ lectionis suspitio (id quod librorū imperitia simul & negligentia frequentissime accidere uidemus) ad primam scripturæ originem recurrēdum est: sicut beatus Hieronymus & Augustinus ac ceteri ecclesiastici tractatores admovent: ita ut librorū Veteris testamēti sinceritas ex Hebraica ueritate: Noni autē ex Græcis exemplaribus examinatur. Ut ipsa igitur originalia in promptu haberet quicquid diuinarū litterarū studiosus: possitq; non solis ritualis esse contentus: sed ex ipso fonte salientis aquæ in uitam æternā sitim pectoris extinguere: in istius archetypas sacræ scripturæ linguas cum adiunctis uariarū linguarū translationibus impressioni mandari Sanctitatis tuæ nomini dedicādas. Atq; imprimis Nouū testamentum Græco Latinoq; sermone excudēdum curauimus simul cum Lexico Græcarum omnium dictionum: quæ possunt in eo legentibus occurrere: ut his quoq; qui nõ integram linguæ cognitionem adepti sunt pro uisibus consuleremus. Deinde uero anteq̃ uetus testamentum aggredieremur: Dictionarium præmissimus Hebraicorum Chaldaicorumq; totius ueteris instrumēti uocabulorum. Vbi non tam multiplex significatio cuiusq; dictionis exprimitur: sed (quod studiosi utilissimū fore credimus) locus scripturæ in cuiusq; significati testimonij citatur. Kurses: cum nõ solus litteræ occu-

dentis cortex sed introitus latans spiritus uiuificantis natus deus maxime sit a studio diuinæ scripturæ requirendus: atq; huius præcipua pars ex propriorū nominū interpretatione depēdeat: quorū ab æterno præuisa impositio incredibilē opē affert ad propalandos spirituales abstrusosq; sensus & detegēda arcana mysteria: quæ sub ipso literalis textus umbraculo spiritus sanctus uelut: Idcirco interpretationes propriorū nominum a uirtu linguarū peritis præcellētibus maxima diligentia iussimus elaborari: & secundum Alphabeticā serē dispositas Dictionario adiungi. Quibus succedit legendorū Hebræorū characterū instructio & eiusdē idiomatis Grammatica ex pluribus receptæ fidei Hebræis autoribus collecta & ad latinū artificij normā reducta. Quibus omnibus ueluti præludio ita peractis: ad excussionem diuersarum ueteris testamēti linguarum nos conuertimus: adicientes etiam singulis earum suam latinam translationē. Quæ in re id aperte Beatitudinis tuæ testari possumus Pater sanctissime: maximam laboris nostri partem in eo præcipue fuisse uersatā: ut & uitorū in linguarum cognitione eminentissimorum opera ueremur: & castigatissima omni ex parte uetustissimaq; exemplaria pro archetypis haberemus: quorū quidē tā Hebræorū quæ Græcorū ac latinorū multiplicē copia uariis ex locis nõ sine summo labore cõquisiuitus. Atq; excipis quidē Græca Sanctitati tuæ debemus: qui ex ista apostolica Bibliotheca antiquissimos tum Veteris tum Noui testamēti codices perq̃ humane ad nos misisti: qui nobis in hoc negotio maximo fuerunt adiumento, Consumata itaq; excussione Noui testamēti Græce Latineq; impressi cum suo Lexico. Impresso etiam Hebraico Chaldaicoq; Dictionario: cui adiuncta est Grammatica cum nominum propriorum interpretationibus. Absolatis præterea annotationibus differentiarum Veteris testamēti: quas cum Nicolao de Lyra nõ omnino absolutas edidisset: eas nos per uiros linguarum peritissimos multis in locis addi fecimus. Tandē diuino amillo uetus testamentum multiplici lingua excudū fecimus. Quæ omnia nūc ad Sanctitatem tuam mittimus. Nam cui potius uariæ uigiliæ nostræ dicandæ sunt: quæ Apostolicæ isti sedi: cui omnia debemus? Aut quis libentius sacros Christianæ religionis libros suscipere & amplecti debet: quæ sacer Christi uicarius? Accipiat igitur Sanctitas tua læta fronte munusculum: quod in domini geozophylatium offerimus: ut incipiant diuinarum litterarū studia hætenus intermortua nūc tandē reuiuiscere. Obsecramus autē Beatitudinē tuam enixissime: ut libros hosce: qui nunc se sacris istis ueligijs supplices aduolunt: examines: & ad uenerissimi iudicij tui censurā reuocet: ut si Christianæ reip. uiles fore uidebuntur: editiois beneficium a Sanctitate tua recipiant. Nā eos nos hucusq; continuimus: sacrum istū Apostolici fastigij oraculum consulunt. Sed iam hæc ad Beatitudinem tuam satis. Nūc ad insruendū de operis artificio lectorem conuertimur.

Prologus.

Ad lectorem. De his que ad lectionem Veteris

testamenti diuersis linguis nunc primum impressi sunt prenotanda.

I intelligas studiose Le

ctor modum & ordinem: quem in hac veteris testamenti impressione seruauimus: ac inde possis hoc libro facile uti: non multorum teadmonitū prius esse oportet. Imprimis igitur id est primum: quod cum veteris testamentum a sacris doctoribus trisariam diuidatur: hoc est in legem: quam Pentateuchum appellant: & in libros deinde Agiographos: ac demum in eos qui dicuntur Prophetas: in his omnibus non est idem numerus linguarum. Sed Pentateuchus quidem triplicem linguam habet: Hebraicam uidelicet Chaldaicam & Græcam: quas imprimendas iussimus cum aliis tribus latinis interpretationibus iuxta correspondētibus: ita ut Hebraice veritati respondeat latina beati Hieronymi translatio: Chaldaice uero alia latina fere de uerbo ad uerbum a uirginitate eius lingue peritissimis elaborata: Græcæ autē septuaginta interpretū editioni interlinearis latina traductio. Agiographi deinde libri singuli & Prophetas duplici lingua excuduntur: hoc est Hebræa & Græca cum aliis duobus latinis translationibus illis correspondētibus: ita ut Chaldaice in ceteris libris præterquam in Pentateucho corrupta est aliquibus in locis: & fabulis meritis Thalmudistarum nugis conspersa: indigna prorsus quæ sacris codicibus inferatur. Verum quia quibusdam in locis ubi integra est littera & incorrupta: mirum in modum fauet Christianæ religioni: Idcirco reliquos libros totius Veteris testamenti e Chaldaica lingua in latinam uerbi fecimus: & diligentissime cum sua latina translatione & conscriptos in publica Complutensis nostræ uersitatis Bibliotheca reponi. At uero libri extra canonem: quos Ecclesia potius ad ædificationem populi: quam ad autoritatem ecclesiasticorum dogmatum confirmandam recipit: Græcam tantum habent scripturam: sed cum duplici latina interpretatione: altera beati Hieronymi: altera interlineari de uerbo ad uerbum: eo modo quo in ceteris. Hæc autem de numero linguarum huius libri oportuit in uniuersam prælibasse. Nunc de modo quo linguas Pentateuchi in libro ipso disposuimus: breuiter agendum est. Primum itaque aperto codice dux se tibi chartarū facies hinc & inde offerent: quarum unaquæque tres præcipuas columnas habet. Ex quibus ea quæ ad marginem exteriorē sita est: Hebraicam continet ueritatē. Quæ uero interiori margini adheret: Græca est septuaginta interpretū editio: cui superponitur latina interlinearis traductio de uerbo ad uerbum. Mediam autē inter has latinā beati Hieronymi translationē uel inter Synagogam & Orientalem Ecclesiam posuimus: tanquam dominam hinc & inde latrones medium autē Iesum hoc est Romanam sine latinā Ecclesiam collocantes. Hæc enim sola supra firmam petram ædificata (reliquia resta Scripturæ intelligentia quoadque de ueritatibus) immobilis semper in ueritate permansit. His præterea tribus columnis dux alix minores columellæ in calce paginae supponuntur. Quarum altera latior Chaldaicam continet scripturam: altera angustior latinam eius interpretationem. Disponuntur uero columnæ ipsæ hoc modo: ut singulis lineis Hebraicis respondeant binæ lineæ latinæ e regione: hoc tamē semper obseruato: ut omnes quinque columnæ tam

in principio quam in fine consentiant: nisi ubi loci angustia non patitur: quod rarissime deprehendes. Deinde quia institutum nostrum est: non solum his consulere qui absolutam linguarum peritiam sunt assecuti: sed his etiam operis ferre: qui parum in eis profecerunt: utriusque enim debitores sumus: neminemque esse cupimus: quem peregrinorum idiomatum difficultas absterreat a diuinorum librorum penetralibus adueniendis. Idcirco ut Hebraicæ dictiones facile possit quicumque distinguere: & suam latinam interpretationem cuique assignare: inter singulas dictiones Hebraicas superponitur minutæ litterulæ latinæ Alphabeticæ ordine procedentes: quibus cõsimiles alix in latina proxima collina correspondent: ut per similitudinem litterulæ cognoscatur: quæ dictio latina ad quæ Hebraicæ sit referenda. Quas uero uero interpretes per circulo locutionem pluribus dictionibus unicam interpretatur: aut e diuerso unice dictione plures amplectitur: tunc unica litterula toti circulo locutioni uel etiam cõpendio descriuet. Ex his præterea litterulis nonnullas reperies: quibus tenue punctum subscribitur hoc modo: Quod quidem punctum designat: uel dictionem Hebraicam subiacentem multiplicem esse & æquiuocam: ac proinde reconditum aliquod secretæ intelligentiæ mysticum claudere: quod possit facile consulto Dictionario a perspicacibus mentibus inuestigari: uel denotare saltim ipsam eius significationem in latina collina posita potius translata esse & soli sensui subseruente: quam propriam omnino & litteralem. Rursus quia inuenire primitiua sine radicibus dictionum Hebraicarum & Chaldaicarum a prima origine de uerantium res est perquam necessaria ad repertienda in Dictionario uocabula: sed tantæ difficultatis: ut homines eius lingue peritissimi frequenter in ea titubent: ac nonnunquam etiam labantur: artificium excogitauerunt: ut uelut inuenire: quo possit quisque uel primis diuisas Hebraicis rudimentis inuenire radicem cuiusque dictionis in præcepta habere: ut in his admittentibus adiuuaretur: Hebraicorum (ut ait beatus Hieronymus) nascentem & ructum fastidientes: præceptores earum consulere non egemus. Aduertendū itaque est: quod cum dictioni Hebraicæ sine Chaldaicæ correspondet alia in margine (quod digno feces ex simili litterula utriusque dictioni imposita) Tunc dictione ipsa sicut est in margine notata: quare nota est in uocabulario. Illæ autem sunt primæ litteræ substantiales primitiui. Reliquæ uero dictiones hebraicæ testus: quibus nulla dictione primitiua respondet in margine: exprimis earum tribus aut quinque: etiam solis duabus litteris sunt in dictionario requirendæ. Præterquam ubi præcesserit aliqua ex his quinque litteris beth: he: caph: lamed: mem: quocumque apice subiecto dū modo sit apice desuper notata hoc modo. ה ה ה ה ה Tunc enim talis littera particulo seu præpositione sumitur: ac proinde est non sit littera substantialis suscipienda est: & primæ tres uel quatuor: etiam solæ dux litteræ sequentes erunt primæ litteræ primitiui: ex quibus dictione ipsa in uocabulario reperietur. Quod eodem modo intelligendū est de y: uau littera etiam si nunquam tali signo notetur. Vbi cumque enim alicui dictioni præponitur: semper per cõiunctionem copulatiua usurpatur: quare tollere eam oportebit. In chaldaico uero hoc est etiam obseruandū: quod ה daled littera apud Chaldaeos nonnunquam pro articulo genitiui accipitur: ac propterea quando reperta fuerit cum prædicto apice: tollenda est: sicut de aliis diximus. Rursus

3 h m
hosp
lucy
et ital

Prologus.

Si dictio chaldaica (cui nihil in margine respondet) non inueniatur in Dictionarij locis accidit propterea quod haec litterae $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ frequenter ponuntur pro vocalibus. Tunc igitur deperitis huiusmodi litteris residuae erunt litterae primitivae in dictionarij requirerenda. Atque haec quidem succincte dicta sunt: ut legentibus hebraica littera statim absque parte seu consideratione vel la pateat dictionis primitivae. Quod si curiosus lector non solum in contentis arte reperire dandi radicem nosse desiderat: legat vitima capitalia nostrae Hebraicae Grammaticae in fine Hebraici dictionarij: quae tamen ut absque librorum revolutione facile occurreret: huius instructioni duximus subiungendum.

Illud est etiam considerandum: quod in hebraicis characteribus scilicet ter omnia apices illos: quibus nunc utuntur Hebraei pro accenti bus. Nam hi cum ad nullam vel significati vel passionis differentiam pertineant: sed ad solam cantus ipsorum modulationem merito a veteribus Hebraeis relictis sunt: quos in hoc imitari maluimus. Verum ne locus accenti cuiusque dictionis ignoraretur: hoc modo praediximus: ut quoniam dictiones hebraicae ut plurimum in vitima habent accentum: omnes huiusmodi dictiones nullo profecto apice notarentur: reliquae vero non habentes accentum in vitima (quae rarissime occurrunt) Super syllaba veli praedominatur accentus: apice signaretur: hoc modo $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Ceterum in distinctione clausularum color etiam utuntur Hebraei & comate: scilicet: ut color sit duplex punctus: sicut omnia apud Latinos: hoc modo: Coma vero tale signum. Quod autem ad Graecam scripturam attinet: illud te non latere volumus: non vulgaris seu temere oblata exemplaria fuisse huius nostrae impressioni archetypa: sed vetustissima simul et emendatissima: quae sanctissimus Dominus noster Leo Decimus Pontifex maximus ex patris nostris aspirans ex ipsa apostolica Bibliotheca ad nos misit: itaque integritatis: ut nihil eis plena fides adhibeatur: nulli reliqui esse videatur: quibus merito

lit adhibenda. Quibus etiam adhibemus alia non pauca: quorum partem ex Bessarionis castigatissimo codice summa diligentia tractatam Illustris Venetorum Senatus ad nos misit: partem ipsi magnis laboribus & expensis vndique conquisivimus: ut copia emendatorum codicum abunde superesset. Latinam itidem benti Hieronymi translationem cotulimus cum plurimorum exemplaribus veneranda vetustatis: sed his modis: quae in publica Compluteni nostrae universitatis Bibliotheca reconduntur: quae supra octingentesimum abhinc annum litteris Graecis conscripta: ea sunt sinceritate: ut nec apicis lapsus possit in eis deprehendi. Aliqua tamen nomina propria vitio scriptorum aliter scripta quam in originalibus vitiosius testantur et habentur: intacta dimissimus: atque id quidem consulto. Nam si nunc in eis littera aliqua mutassimus: nequaquam possent reperiri in tractatu interpretationum: quae iuxta vulgaram hominum nominum scripturam alphabetico ordine pridem confeceramus. Adnotavimus tamen in ipsis interpretationibus eadem nomina propria non solum ponentes: ea sicut communiter scribuntur: sed etiam prout habentur ad litteram in suis originalibus. Demum in libro psalmodum illud est admonendum: communem translationem latinam: qua vitium esse pro interlineari supra graecam septuaginta interpretum editionem: quia ei de verbo ad verbum fere correspondet. Eam autem quam beatus Hieronymus iuxta hebraicam translulit veritatem in medio duarum columnarum fuisse locatam. Eam tibi igitur lector studiose omnia quae ad vetus testamentum attinent: facillime omnino & manifesta. Verum ut non solum Veteris testamenti sed & ceterorum librorum intentione summatim complectaris: visum est & praefationibus Novae testamenti atque Dictionarij hebraici infra subiungere: post arte inveniendarum radicum: quam immediate subiecimus: quod ad hanc instructionem plurimum facit: ut praediximus.

De Arte inveniendi radicem sine primitivum

cuiusque dictionis Hebraicae Cap. ex Hebraea Grammatica transcriptum.

Quisquam in superiori

tractatu grammaticae Hebraicae distinximus de modo legendi & de partibus orationis tam declinabilibus quam indeclinabilibus. Restat nunc tractare de modo cognoscendi radicem sine primitivum: vnde aliae dictiones derivatae habent originem: ut primitivum in non recuratur ad vocabularium hebraicum: quod procedit per ordinem alphabeti hebraici: in quo ponuntur primitiva omnium dictionum: quae in veteri testamento continentur: & significatio nes earum: & in quolibet primitivo ponuntur etiam dictiones derivatae quae ab eo procedunt. Et quia in verbo est maior difficultas cognoscendi originem: & utrum sit primitivum an derivativum: quoniam non solum ab eo derivatur alia verba & participia sed & nomina & aliae partes orationis: ideo primo de illius origine agendum erit: deinde de nomine & aliis dictionibus: & ideo circa primitivum verbi primo est advertendum: quod primitivum quod apud hebraeos dicitur $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ fore. Radix masculinorum verbi vel participii & omnium dictionum quae ab eo derivantur: sunt litterae quae constituant tertiam personam singularem primam vel secundam conjugationis activae vocis indicativi modi temporis praeteriti: vel infinitivi eiusdem vocis. Quae ceterum sunt tres litterae & non sunt quatuor vel quinque: sed hoc rarissime. Exempli

gratia ex $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ visitavit deservit omnia verba quatuor conjugationum: quae continent praedictas tres litteras: & etiam omnia nomina & aliae partes orationis quae a praedicto verbo derivantur: sicut apud Latinos. Amovet primitivum ceterarum personarum & modorum & temporum & omnium aliarum dictionum: quae ab eo derivantur. Et sunt aliae dictiones: quae a verbis non derivantur: quarum primitivum aliquando continent plura vel minus quam tres litterae. Et quia apud hebraeos multae litterae praeposuntur vel postponuntur ipsis primitivis in compositione: ideo oportet dare aliquas regulas: ut sciamus aliquo modo distinguere: quae litterae sunt de substantia dictionis: & quae litterae non sunt de eius substantia. Circa quod sciendum: quod ex viginti duabus litteris alphabeti hebraici vndecim sunt semper substantiales: quae in quacumque dictione venerint: sunt de substantia illius dictionis: & constituent significatum & primitivum eiusdem dictionis: & reici non possunt. Sunt etiam quae sequuntur $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Quae his quatuor dictionibus componenda sunt: $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Ex quibus litteris dicitur duplices. scilicet $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Aliae vero vndecim quae sequuntur possunt esse accidentales. scilicet $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$ quibus tres sunt duplices. scilicet $\text{א ב ג ד ה ו ז ח ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת}$. Haec etiam vndecim litterae vel quaelibet earum possunt esse substantiales: sicut aliae vndecim supra dicitur: & possunt esse accidentales ad denotandum nunctum vel personam accusativam vel conjugationem: modos: tempora: praepositionem vel

VENERABILI FRATRI FRANCISCO EPISCOPO AVLENSI ET DIRECTO FILIO
FRANCISCO DE MENDOZA ARCHIDIACONO DE PEDROCHE IN ECCLESIA
CORDVBENSI VEL EORVM ALTERI.

LEO PAPA X.

VENERABILIS FRATER ET DIRECTE FILI SALUTEM ET APOSTOLICA
BENEDICTIONEM. Dudum relatione Venerabilis fratris Bernardini Episcopi Sabinese & dilecti
filii nostri Egidii de sancti Mathei presbyteri Cardinalis nobis facta intelleximus
quod inter alia quae bonae memoriae Franciscus de sanctae Basilisae presbyter Cardinalis ante
quam ab humanis excederet summa cum laude ab soluit: erat opus novum & veteris testamenti
novum videlicet in graeco & latino: & veteris in graeco & latino praedictis necnon hebraeo & caldeo
sermonibus ab eodem Francisco Cardinale multa cum vigilia & doctorum consensu compo-
situm: & usque ad sexcenta volumina vel amplius impensis eiusdem Francisci Cardinalis im-
pressa. Sed cum post impressionem huiusmodi subito dictus Franciscus Cardinalis morte
esset ablati: & noster ad publicationem dicti operis consensus petitus non esset: nequirit
hactenus opus ipsum ad doctorum manus & publicam utilitatem cui erit fructuosum adue-
nire. Manet in super voluntas dicti Francisci Cardinalis in illius testamento notata pro par-
te insequuta: & est ex precio pro quo dicta volumina vendentur explenda. Vnde nos indignum existimantes quod huiusmo-
di opus amplius cum publica utilitate factura lateat: & pia tam imitabilis viri voluntas diutius debita executione fru-
stretur: & vniuersis damno nostrae prouisionis ope subuenire volentes: Mota propria & ex certa scientia nostra opus praedi-
ctum comprobantes: & ut tale in lucem per doctorum & aliorum manus libere decetero venire possit: concedentes: discre-
tionem vestram: qui sicut accepimus ex executoribus dicti testamenti estis: per haec scripta mandamus: quatenus volumus
ita praedicta pro precio de quo melius agi poterit: etiam sine aliis dicti testamenti executoribus: si qui sint: diligenter vendi
procuretis: & facitis ex ipso precio dictam voluntatem iuxta vires eiusdem precii adimpleri. Et ne aliquod dictorum vo-
luminum non venditum maneat: inhibemus vniuersis & singulis tam ecclesiasticis quam secularibus personis cuiuscumque di-
gnitatis: status: gradus: ordinis & conditionis sint: sub excommunicationis lae sententiae a qua non nisi a nobis ipsis vel de no-
stro speciali mandato: preterquam in mortis articulo constituti: absolui possint: necnon mille ducatorum auri de camera per
quemlibet transgressorum solvendorum: & quos fabricae basilicae sancti Petri de urbe & nostrae camerae partibus portio-
nibus applicamus: eo ipso incurrendis poenis: ne opus praedictum ab alio quam persona vel personis per vos vel alterum ex
vobis ad id deputatis pro tempore usque ad septennium a die inchoatae venditionis huiusmodi computandum emere vel illud
durante septennio huiusmodi imprimere quoquo modo presumant. Si vero temerarie inhibitionem huiusmodi: quod absit
praeterire non expauerint: Vobis & vestrum cuiusque transgressores praedictos excommunicatos denunciandi: & eos ut tales
censurari mandandi: necnon poena quingentorum ducatorum huiusmodi singulariter multandi: & quatenus alia desuper necessaria
in se oportuna faciendi licentiam & facultatem tenore praesentium largimur. Non obstantibus constitutionibus & ordina-
tionibus apostolicis ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romae apud sanctum Petrum sub Anulo piscatoris die
xviii Martii M.D. XX. Pontificatus nostri Anno octavo. Evangelista.

Ad lectorem.

FRATER FRANCISCUS Episcopus Avlensis & Franciscus de mendoza Archidiaconus de Pedroche.
Sacrarum litterarum cupidus in christo iesu. S.D. Superiores apostolicae sanctae litterae breues sub anulo
piscatoris ad nos datas accepimus: in quibus ut legisti bone lector nobis commendat iubetque: ut opus il-
lud non minus diffusum quam eruditionis plenum quod ad sacrum canonem explicandum Frater Franci-
scus ximenez S.R.E. Cardinalis hispanus (demum Toletanus antistes dominus ac benefactor noster pu-
blice omnium utilitati componi atque imprimi curauit: in ordinem redigeremus: & redactum bibliopo-
lita vendendos exponeremus: ut inde conflarentur pecuniae quibus legata & debita accipere ipsius testamenti onera per-
solerentur. Eas igitur nos magna cum voluptate legimus: non modo ut apostolicis missionibus obtemperaremus: vo-
rumeniam ut optime & omni aeternitate dignissimi deus nobis optime meriti vtri testamentariam voluntatem exequere-
mur. Curauimus itaque per viros industrios atque etiam re ipsos tentiones in volumina & ea ipsa volumina in sex totius
operis partes redigere. Et non habita impensarum ratione: quae fuerunt propemodum in suo genere: sed utilitate quae inde se-
queretur ex lectione: taxauimus totum operis ducatum aureorum numerorum precio sex cum dimidio aut aliquanto plu-
rius: prout distrahendorum librorum ratio exegerit: habita pro vestra impensarum aestimatione. Erit igitur tuum lector
amicus: si gratus si pius si denique vir bonus videri cupis: ut pro illius defuncti anima deum immortalem preceris: ut donec
illi requiem sempiternam.

C
sepulchrum eius vix in
plitem diem. Moyses
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum

D
sepulchrum eius vix in
plitem diem. Moyses
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum

sepulchrum eius vix in
plitem diem. Moyses
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum
erat cecus & viginti annorum

קברתו עד ימים יהיה וימשה בן
מאה ועשרים שנה זמרו לא
כרתה עינו ולא נס דהו ויכנו
בני ישראל את משה זערת
מואב שלשים יום ויהמו ימיכני
אכל משה והושע בן נון קלא
דוח חכמה כי ספק משה את ידיו
עליו וישמע אליו בני ישראל
ויעשו כאשר צוה יהוה את משה
ולא קם נביא עוד בישראל כמשה
אשר ידע יהוה פנים אל
פנים לכל האהות והפופתים
אשר שלחו יהוה לעשות בארץ
מצרים לפרעה ולכל עבדיו ולכל
ארצו ולכל היר חזקה ולכל
הפורה גדול אשר עשה משה
לעני כל ישראל

מות
קנה נוס' לח
קנה
שפס' יום' קנה
שפס'
שפס'
אות' קפת
שפס'
ק'א' ק'א'

Explicit Deuteronomium.

Explicit deuteronomium

Interp. Chal.

ultima Chal.

בכורתיה עד יומא זכרון וכשה פר מאה ועשרין שנים בד מות לא קרת שניה ולא
שנה זיו קרא דא פניה ו וקבו בני ישראל ית משה קמשרא דאמאבת לתין וסות
רש' לים ו וסר פתיא אמריה זמשה והושע בר נון סלרי רום חקקמא אברי ספרסשה
ית יהוה יעליה ויכילי צמייה בני ישראל עזרובסא דפפרד יינית משה נלא קם
בפראה עד זושראל קמשת האתכלי ליה ויה' צמין זל' אמא' וספסתא
דשלחיה וי' זמפפרד זמפפרא דמפפרא לפרעה ולכל עבדויה ולכל צרעיה ולכל
דא פתיא וכלל דמא' זמא' זמא' משה זמני כל ישראל

sepulchrum eius vix hodie. Moyses autem erat cæcus et
erat viginti annorum quando mortuus est: non caligavit oculus
eius nec mutatus est splendor glorie vultus eius. Et he
teroculus filii israel moyses in cæptribus moab triginta
diebus, et cæpleti sunt dies plæcius lugentis moyses.
Iohes autem filius natus erat plenus sps sapientie qui in
posuit moyses manus suas sup eum et obedierit ei filii
israel: fecerunt sicut pceptis dñi moysi. Et nõ surre
xit ultra propheta in israel. Et moyses cui revelatus
est vultus facie ad facie in omnibus signis et portens q mi
ra per eum vno vi faceret in terra egypti pharaonem et
olibus servatis eius et in vniuersa terra illius: et in omni
manu robilla et in eibus mirabilibus magnis q fecit
moyses ante oculos omniu israel.

שנה זמנה
קבה שפא
קלא
קם
קנה אף אות
קפת עבר
הוח זכב

Explicit deuteronomium.

Registrum.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. v. x. y. z.
aa. bb. cc. dd. ee. ff. gg. hh. ii. kk. ll. mm. nn. oo. pp. qq. rr. ss. tt. vv. xx. yy. zz.
Omnis snt termini excepto ultimo qui est quaternarius.